

והנו"צ מה"ת חלק או"ח בסופו [סי' קמ"א] דמחלק בין צנזור או לא, רק כוונת הרמ"א כן, דצניטו דהמנוה מוטלת דוקא עליו מותר לו לצרף שהחיינו אף דהוא אצל, רק צנהכ"ג כיון דאפשר צאחר לכך אין לאצל לצרף שהחיינו, ולכך צפדיון הצן דהחיוצ דוקא עליו הוי כמו צנר חנוכה צניטו. ולכך יעשוהו סמוך לערב ויצרף שהחיינו והסעודה יעשה צלילה, צפרט צנהה זו דחל צעשירי ודאי דמותר לו לעשות כן, כנלפענ"ד פשוט ונכון.

כת"י על אר"ח שנת תקצט; נדפס בשו"ת האל"ש אר"ח סי' שחמ

תשובה שיו

לסימן תקנד סעיף ו

אעתיק מ"ש בתשובה לדובנא להרב מו' צבי הירש ראפפורט ג"י

הנהה ע"ד שאלתו צנידון התענית ט' צאצ. הנה הדבר פשוט שלא יתענו כל שלא יהיו למ"ד יום רצופין צלי החזקת החולאת, נחשב הכל צכלל ספק סכנה כיון שכבר היה והחזק שס. וצנודון החכמים כיצד יתנהגו, נראה נמי דודאי ראוי לעשות צפרהסיא כדי שמהם ילמדו ההמון ולא יחמירו על עצמן, וזה הוי צכלל השצת גופו, ואם צצצת אמרו שצנהה לעשות ע"י גדולי ישראל כמ"ש צטוש"ע סי' שכ"ח [סעיף יצ] אף דשם אינו נוגע כלל להחכם רק צצציל אחרים, מכ"ש צמה שנוגע גם להחכם צעצמו.

ויש לדון צזה צלא"ה אם רשאי להחמיר, והנה מהל' יו"כ סי' תרכ"ד צטור [ס"ה] די"ש מחמירין לעשות צ' ימים יוה"כ, משמע דשם מותר להחמיר, וכן צמס' ר"ה דף כ"א [ע"א] דקאמר שם צר"ג דם תהא אחריתו ופרש"י הריני מת על ידך שחזיקני להתענות שני ימים וכו', וקשה אדרבא אם יש חשש מיתה הרי מותר לו לאכול, וצ"כ שמתר לו להחמיר וממילא אמר שראוי לו להחמיר משום שלא יהיה חילול השם ממי שלא ידע שלא התענה אצמו, וכל דבר שאסרו מפני מראית עין אפילו צחדרי צדריס אסור. וצצ"י סי' תרכ"ד מ"ש צד"ה וכתבו עוד ההגהות וכו' ומיהו אין נראה דאין משם ראה וכו', ומיהו נ"מ הרי גם להגהות היה פטור מלהתענות מכה סכנה ומה נ"מ אם יש ראה או לא. ולכן נראה הכונה ויחיישב נמי מ"ש הטור וא"א ז"ל היה מוחה צידם וכו' ומפרש צצ"י הטעם משום לא תתגודדו, הרי צלא זה אסור להחמיר כמ"ש ציו"ד סי' קנ"ז דלדעת הרמב"ם [יסודי התורה פ"ה ה"ד] ציעצור ואל יהרג אם עבר ונהרג מתחייב צנפשו, ואף הר"א"ש [ע"ז פ"צ סי' ע] המתיר היינו צמתכוין להעציר על הדת אצל צנהאחו ודאי אסור להחמיר, וכאן ציוה"כ לא שייך להכעים. וצ"כ יהיה מוכח דמה דאמר שם להיות נהרג ואל יעצור היינו צודאי מיתה לכ"ע מותר להחמיר על עצמו אף דהמנוה הוי נמי ספק,

ולכאורה שקולין הוא מ"מ מותר להחמיר, ולכן הוצרך הר"א"ש לטעם אחר למחות צידם. וזה כונת הצ"י, דלפי ההגהות דפטורין רק משום ספק סכנה וממילא אם רוצה להחמיר רשאי, והצ"י כתב דאין מן הירושלמי ראה אפילו שיהיה ספק צדבר וא"כ צודאי פטורין ולכן אסור להחמיר ולכנס אפילו צספק סכנה.

וא"כ ממילא צתענית דרצנן דהוי ספקו לקולא ומה"ת פטור צודאי, לכן אסור לכנס אפילו צספק סכנה וזה הכל חידוש דין. וצאמת מרש"י ר"ה דנקט הריני מת, משמע דהוי ודאי מיתה ולא אמר הריני צספק מיתה משמע דהוי ודאי שימות, וקשה מי דחקו להתענות, צע"כ דס"ל כהסוצרים דאפילו צודאי מת מותר וראוי להחמיר ולמסור נפשו אפילו צספק מצוה, וזה נמי חידוש דין הוא. עוד נתרצה לי הרצה הערות צצוא מכתבו, אם כי מכתבו צא צלילה שעה עשירית מ"מ רעיוני על משכבי סליקו ותיכף צצוקר פניתי להשיצו. והנה זכורני ששמעתי מוקנים נאמנים, שפעם אחת חלה התצואות שור ז"ל צק' ואלקווא והוצרך לאכול ציוה"כ, וצוה להציא לו המאכל לחצר הצהמ"ד כי היה חולי שהיה יכול לילך צרגליו להתפלל ומ"מ היה חשש סכנה, ואכל צגלוי צצאר הצהמ"ד כדי שילמדו אחרים ממנו ולא יחמירו על עצמן, לכן גם הם יעשו כן. וה' יתן שיהיה נהפך להם ולנו האצל ליו"ט והצומות לששון ולשמחה.

והנה יש עוד צדמות ראה שאין להת"ח להחמיר על עצמן צציוצא צוה, ממ"ש צפסחים דף ק' [ע"א] א"כ לא נפסוק שמה יראו התלמידים ויקצעו הלכה לדורות יע"ש, והרי הדברים ק"ו מה דהתם הוי קולא ואינו רק משום צבדו דר' יוסי חששו פן יטעו לקצוע הלכה כן וראו שלא להפסיק, מכ"ש צזה דהוי חשש סכנת נפשות. דצרי ידידו וכו'.

והנה עוד י"ל מה שהקשיתי למה יהיה ציוה"כ רשאי להחמיר ומ"ש מיהרג ואל יעצור דאסור להחמיר על עצמו, די"ל כיון דשלוחי מצוה אינן ניזוקין ומוכח צפ"ק דפסחים [ת,צ] דלאו דוקא שלוחי מצוה דה"ה כל העוסקים צמצוה הוי כן, א"כ יתכן להיות דמצות התענית יגן שלא יזיק לו, משא"כ ציו"ד סי' קנ"ז דמיירי צצעל צחירה וכמ"ש החק יעקב הל' פסח [סי' תלג ס"ק יח] צשם הע"ש לחלק כן י"ל צזה. הן אמת דקשה לי צש"ס צפ"ק דפסחים דפריך שם על ר"א דאמר שלוחי מצוה אינן ניזוקין מדצרי שמואל דאמר איך אלך וכו' ומוכיח מזה דשכיח הזיקא שאני, ולמה לא פריך מצרייתא דפרק יוה"כ צצאומר הרופא שצריך לאכול מאכילין אוחו ולמה לא נימא דשלוחי מצוה אינן ניזוקין ולא יזיק לו להתענות, ואף דהש"ס משני דהיכי דשכיח הזיקא שאני, עכ"פ להס"ד דלא ידע מזה הו"ל להקשות מזה ולהוכיח מזה דשכיח הזיקא שאני, ומשמע שאול והרגני אין ראה כל כך דהרי י"ל צעל צחירה שאני, וטפי הו"ל להקשות מזה, ואף שכיח

תשובה. ולא מצעית בדרבנן דהוי הותרה לחולה היתר גמור, אף בדאורייתא דקיי"ל דאיסורין דחז"ל הם אצל החולה ולא הותרה מ"מ אין להצריך אה"כ תשובה, דהרי גדולה מזה כתב בש"ג והוצא במג"א סי' של"ד בסופו דאין לגזור תענית תשובה על המכבין שלא יבואו למוע מלכבות, ואם בחילול שבת וחשש רחוקה חששו למוע ואין לגזור עליהם תשובה מכ"ש ששאר דברים, וספק נפשות אלים דאין לגזור עליהם תשובה, ולכן חס מלהזכיר לגזור עליהם תשובה ויערב להם אכילתם יבוסם להם.

הן אמת שפ"ק הצרכתי להתענות ורוב העיר כל מי שנוגע יראת ה' בלבו התענה, ות"ל לא הוזהר לשום צריה התענית ואדרבא אף על החלושין החמירתי להתענות כדי להוציא מלצן של הקלים שרצו להקל, ות"ל לא הוזהר לשום צריה לא התענית ולא אחר התענית אף לחלשים, ותהי לפלא צעוה"י, ומאד חרה אפי על מי שלא התענה פה אף שהיה מצאריטשוב, כי לא במקום שיצא משם תלוי הדבר רק במקום שהוא עתה, ות"ל כה לחי עד הנה העיר שקטה, ולמה לא נקיים ימי אצל בית ה' אלקינו ותהי זאת לנו למחסה ומגן, אצל צקהלתכס שכבר פשמה הרעה רח"ל ודאי כדין עשו שלא התענו, ואל תחשו למורה. לשנה הבאה נוכח שיהפך לששון ולשמחה ונעלה לזיון צרנה.

כת"י על אר"ח שנת תרנ"ו; נדפס בשו"ת האל"ש אר"ח סי' שנא

תשובה שיט

לסימן תקנו סעיף א

במג"א [צריש הסימן] הטעם שאין מבדילין וכו' ואם כן מוכח דמפלג המנחה ולמעלה מודה הרמב"ן אם קיבל עליו התענית דאסור לאכול וכו'. הנה לדעתי אין זה הכרח, דשאני הבדלה דעושה אותו כלילה הוא יום לא שייך הבדלה ובע"כ דעושה אותו כלילה, ולכך כיון דכלילה חל עליו האיסור מדינא בזה השוה כבר הזמן הזה ללילה לכך מהני הקבלה שלו. אצל היכי שהוא אינו עושה הזמן ללילה רק שמקבל על עצמו האיסור אכילה, בזה אין סברא לחלק בין פלג המנחה או קודם. דבשלמא לענין אם הוא הקבלה בזמן שמשוה את הזמן ללילה, בזה יש סברא לחלק בין קודם פלג המנחה דהוי ודאי יום ואין צידו לעשותו ללילה, בין אחר פלג המנחה דכלא"ה הוי לילה לר"י לכך אם מקבל על עצמו ללילה מהני קבלה שלו לעשותו לילה, אך אם אינו עושהו לילה רק הקבלה הוי כגוף האיסור, בזה כיון דאף לר"י אינו נאסר בכל האיסורין השייכין ליום המחרת עד בין השמשות ולכך אם קבלו קודם מה לי פלג המנחה מה לי קודם ואם מקודם לא הוי קבלה אף מפלג המנחה לא הוי קבלה. ועוד בשלמא הבדלה הוי מעשה רב שהרי אם לא יועיל עשה צרכה למפרע לצטלה, ולכך כל כה"ג הוי מעשה אלימתא ומהני לעשותו לילה, וכיון דעשאו

לילה אין קבלה לחז"ל, משא"כ בקבלה בעלמא דלא עשה בזה שום איסור אם לא יועיל קבלה שלו, י"ל שפיר דאף מפלג המנחה לא הוי קבלה שלו כלום.

והנה על גוף דברי הרמב"ן [תורת האדם עמ' רס] קשה לי טובא שס"ל בטור סי' תקנ"ג [תורת האדם אצלות ישנה ד"ה מתני'] שציו"כ מהני קבלה שלו ובט"ז לא מהני, קשה לי מן הש"ס פ"ד דפסחים [נד,ב] דמציא שם הברייתא דמונה שם דאין צין יוה"כ לט"ז אלא שזה ספקו אסור וזה ספקו מותר, ומאי טעמא לא מנה נמי דציוה"כ אם קיבל עליו מצעו"י אסור ובט"ז אם קיבל עליו נמי מותר, ומ"ט לא קאמר שם גם נ"מ זו וצ"ע בזה בעת.

כת"י על אר"ח שנת תקפ"ט; נדפס בשו"ת האל"ש אר"ח סי' שנב

תשובה שב

לסימן תקסח סעיף ד

אעתיק פה מ"ש לק' מולטשין להרב החרף מו' עקיבא חיות נ"י

ע"ד אשר שאל על מה שראה בתיקוני תשובה להרמ"ע מפאנו נדפס סוף קילור ראשית חכמה, דמי שהרשיע הרבה בלי מספר תיקוני תשובה לטור מיד שיתענה שלשה הפסקות של ג' ימים, ושאל רו"מ מה הכונה של שלשה ימים אם הכונה לילה ויום קרא הפסקה וכל הג' הפסקות בכלל הוי ג' ימים, או לכל הפסקה והפסקה בעיני ג' ימים והוי ס"ה ט' ימים.

הנה בזה אין ספק בדבר לכלל הפסקה בעיני ג' ימים, וכן מורה פשוט לשונו שכתב ג' הפסקות של שלשה ימים משמע דכל הפסקה יהיו ג' ימים. וכן נראה סמך לזה ממ"ש הרמ"א בסי' תקס"ח [ס"ד] דג' ימים רלופים עולים לארבעים יום, ומצינו במשה רצנו צעון העגל היה ג' פעמים ארבעים ואז היו עובדי ע"ז ושקולה ע"ז ככופר בכל התורה, וכן נשברו אז הלווחות ונתבטל כל התורה וכמ"ש חז"ל בפ"ט דשבת [פז,א] שלמד משה ק"ו כל התורה וישראל מומרין עאכ"ו וכו' ואעפ"כ חזינו דהועיל להם ג"פ ארבעים לכפר בעדם. כן נמי לכל חוטא די בג"פ ארבעים רלופין, וכיון דג' ימים הפסקות נחשב כמ"ס יום ממילא די בג' הפסקות של ג' ימים, אך עכ"פ ג' הפסקות שכל הפסקה הוי ג' ימים. גם סמך לזה במ"ש צמדרש [תנחומא אמור כב] דבערב ר"ה מוחלין שליש ובעשי"ת שליש וציוה"כ שליש, וצארנו צחידושו [קהלת יעקב ראש השנה; דרוש ג] דהעון עצמו נחלק לג' חלקים, תחלה נעשה זדונות כשגגות, ואח"כ נמחל גם השוגג הרי ב' חלקים, ואח"כ נהפך לזכויות הרי חלק ג', ולכך בכל חלק צריך חסד, וכל הפסקה של ג' ימים עולה כמנין חסד כמ"ש המג"א שם, ולכך הוי רמז לג' הפסקות הללו.